

LAPIN ELINKEINO-, LIIKENNE- JA YMPÄRISTÖKESKUKSELLE

PL 8060, 96101 Rovaniemi
kirjaamo.lappi@ely-keskus.fi

ASIA

Oleellinen tieto Kolarin pohjavesialueiden luokitusten ja rajausten tarkistamista koskevassa asiassa dnro LAPELY/964/2015.

TIEDONANTAJA

Hannukainen Mining Oy, jatkossa ”Yhtiö”
Y-tunnus: 2646979-8
c/o Tapojärvi Oy, Laivurinkatu 2-4 C 32, 95400 Tornio
Yhteyshenkilö: Hankejohtaja Jaana Koivumaa, p. 050 375 8482
Viestit ensisijaisesti sähköpostitse: jaana.koivumaa@hannukainenmining.fi

KUULUTUS

Kuulutus ja muutoksia koskeva aineisto ovat nähtävillä 21.2.–22.3.2024 ELY-keskuksen verkkosivuilla <https://ely-keskus.fi/kuulutukset/lappi>. Pohjavesialueiden luokitusten ja rajausten kannalta olennaista tietoa voi lähettää ELY-keskukseen 22.3.2024 klo 16.15 mennessä kirjallisesti joko postitse tai sähköpostitse. ELY-keskus myönsi lähettämislle lisäaikaa 27.3.2024 saakka.

Kuulutuksen mukaan pohjavesialueiden rajauksesta ja luokittelusta säädetään vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä annetun lain (VMJL, 1299/2004) luvussa 2 a ja että laki edellyttää ELY-keskuksen luokittelevan ja rajaavan pohjavesialueet vedenhankintakäyttöön soveltuvuuden ja suojelutarpeen perusteella luokkiin 1, 2 tai E.

ELY-KESKUKSEN MUUTOSESITYS

Lapin ELY-keskuksen esitys 21.2.2024 LAPELY/964/2015 koski noin 50 Kolarin kunnan pohjavesialuetta, joista Yhtiön antamat olennaiset tiedot koskevat kahta pohjavesialuetta, Kuervaaraa ja Kurtakkoa.

Kuervaara

ELY-keskus esittää Kuervaaran pohjavesialueen (tunnus 12273123) siirtämistä luokasta III luokkaan 2 niin, että sen katsottaisiin soveltuvan yhdyskuntien vedenhankintaan. Samalla ELY-keskus esittää rajausmuutosta.

Kivivuopionvaara

ELY-keskus esittää Kivivuopionvaaran (12273124) rajauksen muutosta ja siirtoa III luokasta E-luokkaan.

Kurtakko

ELY-keskus esittää Kurtakon pohjavesialueen (tunnus 12273128) siirtämistä luokasta III luokkaan E. Samalla nimi ja tunnus muuttuisivat: Rautuvaara (12273512).¹

¹ Kolarissa on toinen Kurtakko-niminen pohjavesialue (tunnus 12273107), joka on luokiteltu luokkaan I eli nykyisin luokkaan 1.

Vastaus Lapin ELY-keskuksen tietopyyntöön

Hannukainen Mining Oy

Tiedonanto

SISÄLTÖ

ASIA	I
TIEDONANTAJA	I
KUULUTUS	I
ELY-KESKUKSEN MUUTOSESITYS	I
OLENNAINEN TIETO	1
1 KUERVAARA (12273123)	1
1.1 ELY-KESKUKSEN PERUSTELUT MUUTOKSELLE	1
1.1.1 Antoisuus ja viitatut tutkimukset.....	1
1.1.2 ELY-keskuksen johtopäätökset luokitusmuutospäätöksistä	1
1.1.3 ELY-keskuksen rajausmuutospäätökset	1
1.2 KUERVAARAN MUUTOSESITYKSIIN VAIKUTTAVA OLENNAINEN TIETO	2
1.2.1 Rajausvaatimusten noudattamatta jättäminen	2
1.2.2 Luokitusmuutos ja pohjaveden laatu	4
2 KIVIVUOPIONVAARA (12273124)	6
2.1 ELY-KESKUKSEN PERUSTELUT MUUTOKSELLE	6
2.1.1 Antoisuus ja viitatut tutkimukset.....	6
2.1.2 ELY-keskuksen perustelut luokitusmuutokselle	6
2.2 KIVIVUOPIONVAARAN MUUTOKSIIN VAIKUTTAVA OLENNAINEN TIETO	6
2.2.1 Puuttuvat tutkimustiedot	6
2.2.2 Lakisääteisten edellytysten puuttuminen.....	6
3 KURTAKKO (12273128)	7
3.1 ELY-KESKUKSEN PERUSTELUT MUUTOKSELLE	7
3.1.1 Antoisuus ja viitatut tutkimukset.....	7
3.1.2 ELY-keskuksen perustelut luokitusmuutokselle	7
3.1.3 Suojelu muun lainsäädännön nojalla.....	7
3.2 KURTAKON MUUTOKSIIN VAIKUTTAVA OLENNAINEN TIETO.....	9
3.2.1 Puuttuvat tutkimustiedot	9
3.2.2 Lakisääteisten edellytysten puuttuminen.....	9
3.2.3 Suojelu muun lainsäädännön nojalla.....	10
4 MUU OLENNAINEN TIETO	11
4.1 VUODEN 2017 EHDOTUS.....	11
4.2 ELY-KESKUKSEN LAUSUNNOT JA OHJEISTUS	12
4.3 HALLINNOLLINEN MENETTELY JA VALMISTELU	12
4.4 LISÄTIEDOT	13
LIITTEET	13

KARTAT

Kartta 1-1 ELY-keskuksen ehdotuksen karttaliitteen kartta 25	2
Kartta 3-1 ELY-keskuksen ehdotuksen karttaliitteen kartta 26	9

LAPIN ELY-KESKUKSELLE

OLENNAINEN TIETO

1 KUERVAARA (12273123)

1.1 ELY-keskuksen perustelut muutokselle

1.1.1 Antoisuus ja viitatut tutkimukset

Vuonna 2014 pohjavesialueella oli tehty kaksi maaperäkairausta. Kairauspisteen UP1255 antoisuuspumpppauksen tulokseksi saatiin 100 m³/d ja kairauspisteen UP1256 antoisuuspumpppauksen tulokseksi saatiin 300 m³/d. Hannukaisen alueella on ELY-keskuksen mukaan tehty kattava pohjavesitutkimus (Salonen ym. 2014). Geo-Work Oy oli tehnyt ELY-keskuksen toimeksiannosta maatulkuutuksia Kuervaaran pohjavesialueella vuonna 2022. AFRY Finland Oy teki Hannukainen Mining Oy:n toimeksiannosta alueelle viisi maaperäkairausta ja Eurofins Ahma Oy otti pohjavesinäytteitä vuonna 2023.

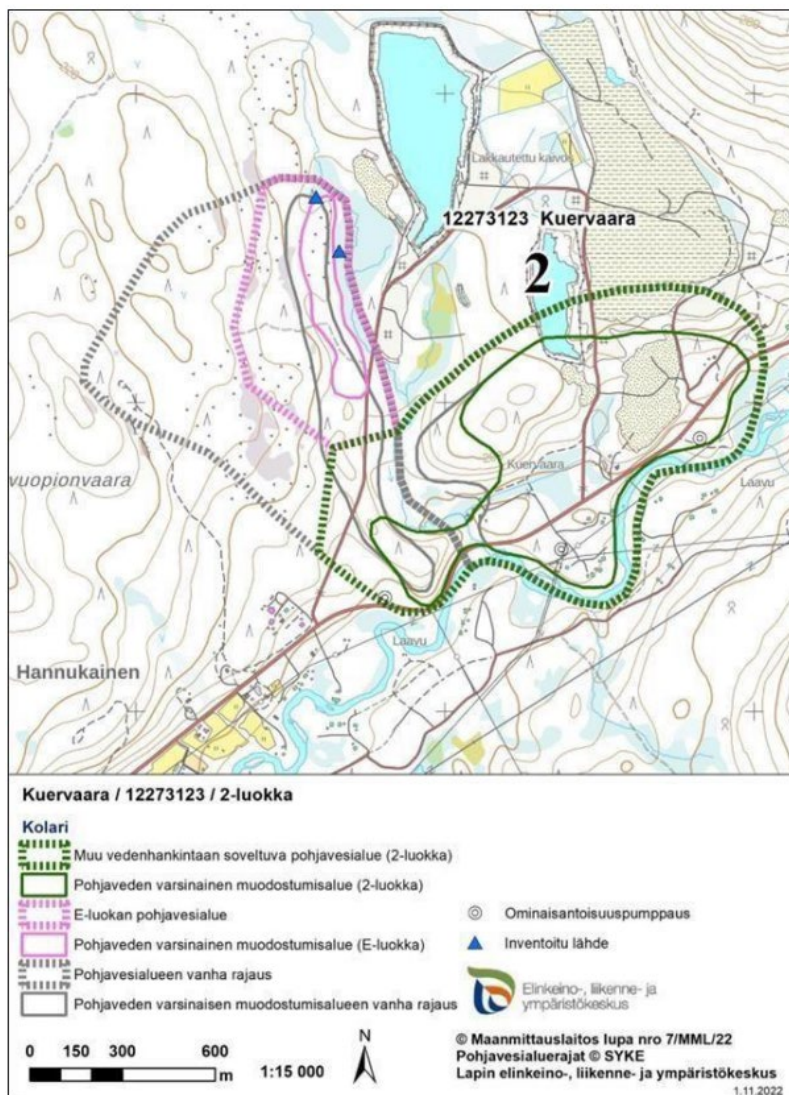
1.1.2 ELY-keskuksen johtopäätökset luokitusmuutosperusteista

ELY-keskus teki johtopäätöksen, että Kuervaaran pohjavesialueen pohjoispuolella sijaitsevan, edeltävän kaivostoiminnan sivukivivaraston vuoksi ei voida poissulkea, että maaperän pohjaveden sulfaattipitoisuudet olisivat pelkästään luontaista alkuperää. Edellä todettu huomioiden ELY-keskus pitää sivukivivaraston vuoksi varsin mahdollisena, että maaperän pohjaveden laadun muutokset johtuvat ihmistoiminnasta, varsinkin kun pohjavedestä todetut pitoisuudet kasvavat kohti sivukivikasaa kuljettaessa. Kivivuopionvaaran länsipuolella sijaitsevien pohjavesialueiden maaperän pohjavedestä ei ole havaittu edellä mainittujen aineiden kohonneita pitoisuuksia.

ELY-keskuksen mukaan pohjavesiluokituksen muuttamisessa sovellettujen oikeusohjeiden lähtökohta on se, että pohjavesialueen soveltumattomuus vedenhankintaan perustuu pohjavesimuodostuman hydrogeologisiin ominaispiirteisiin, eikä esimerkiksi alueen poistaminen luokituksen piiristä tule kysymykseen sen vuoksi, että pohjaveden tila on heikentynyt.

1.1.3 ELY-keskuksen rajausmuutosperustelut

ELY-keskus päätti tehdä rajausmuutoksia Kuervaaran ja Kivivuopionvaaran pohjavesialueiden maatulkinjatulkintojen ja maastohavaintojen puitteissa. Kuervaaran pohjavesialueen karkeat lajittuneet kerrostumat ja niiden vaihtuminen kalliota peittävään moreeniin viittaa jokikerrostumiin ja sulamisvesien kuluttamaan jäätikköjokimuodostumaan. Pohjaveden muodostumisalue rajataan lajittuneiden kerrostumien muodostumakokonaisuuteen, joka on osaksi Kivivuopionvaaran pohjavesialueella. Rajausmuutosten jälkeen alueen laskennallinen antoisuus on noin 290 m³/d. Pohjavesialueen katsotaan ominaisantoisuuspumppausten puolesta soveltuvan yhdyskuntien vedenhankintaan, ja se tulee siten luokitella 2-luokkaan. Alla olevassa kartassa on esitetty rajausmuutos:

Kartta 1-1 ELY-keskuksen ehdotuksen karttaliitteen kartta 25

Kartassa näkyy myös jäljempänä tarkasteltavan Kivivuopionvaaran (12273124) rajaus.

1.2 Kuervaaran muutosesityksiin vaikuttava olellainen tieto

1.2.1 Rajausvaatimusten noudattamatta jättäminen

ELY-keskus määrittää pohjaveden muodostumisalueen rajan (muodostumisalue) ja uloimman rajan alueelle, jolla on vaikutusta pohjavesimuodostuman veden laatuun tai muodostumiseen (pohjavesialue). Pohjavesialueen määrittämiseksi alueesta laaditaan hydrogeologinen yleiskuvaus, kuvaus alueen maa- ja kallioperän yleispiirteistä sekä arvioidaan alueella muodostuvan pohjaveden määrä, vedenkorkeus ja virtaussuunnat. Valtioneuvoston asetuksella säädetään tarkemmin muodostumisalueen ja pohjavesialueen rajan määrittämisestä ja siihen liittyvistä selvityksistä. Pohjavesialueen raja määritetään hydrogeologisten olosuhteiden perusteella. Pohjavesialueen rajalla osoitetaan alue, jossa pohjavettä kertyy tai pohjavesi virtaa ja jolla on merkitystä pohjaveden suojelulle ja vedenhankinnalle. Raja voidaan myös määrittää maastossa helposti havaittavaan kohtaan ottaen huomioon alueen hydrogeologiset olosuhteet.

Muodostumisalueen rajalla osoitetaan alue, jolla maakerrokset ovat hyvin vettä johtavia ja alueen maaperä mahdollistaa veden merkittävän imeytymisen pohjavedeksi.

Muodostumisalueeseen kuuluvat lisäksi sellaiset pohjavesialueen osat, jotka lisäävät olennaisesti pohjavesimuodostuman pohjaveden määrää. ELY-keskuksen mukaan las-kennallinen antoisuus olisi 290 m³/d eli sekin on alun perin luultua 300 m³/d pienempi, mutta antoisuuspumppauksen testiluonteisesta päivän pumppauksesta tehtävissä olevaa johtopäätöstä suurempi. Puutteellisesta ja aiemmin toisella tavalla tulkitusta antoisuus-pumppauksesta poiketen maatulkuutauksissa pohjavesialueiden hyvin vettä läpäisevä maaperän pinta-ala oli nykyisiä pohjaveden muodostumisalueita pienempi.

ELY-keskuksen perusteluissa esitetty lajittuneiden kerrostumien muodostumakokonai-suus ei viittaa pohjavesialueen tai muodostumisalueen rajausperusteisiin eikä se kerro mitään pohjaveden muodostumisesta. Lajittuneet kerrokset eivät viittaa hydrogeologis-ten olosuhteiden mukaisiin pohjavettä johtavien maaperäkerrosten päällä oleviin pohja-vettä suojaaviin maakerroksiin ylipäättäen. Ne eivät viittaa uuteen objektiiviseen tietoon tai rajaukseen olennaisesti vaikuttavaan tietoon. Maatulkuutauksien tietojen ja kartta-tietojen perusteella Kuervaaran pohjavesialueella on useampia pieniä muodostumis- ja valuma-alueita, joista muodostuvaa pohjavettä ei voi hyödyntää muutamasta kaivosta eivätkä kaivot muodostaisi edes yhtä vedenottamoa vaan vettä pitäisi ottaa pohjavesi-alueen useamman muodostumisalueen eri pohjavesiesiintymien ottamoiden useammista kaivoista.

Vesipuidedirektiivissä 2000/60/EY ja pohjavesidirektiivissä 2006/118/EY ei määritellä pohjavesialuetta vaan yhtenäisestä vesimassasta muodostuva pohjavesimuodostuma (12 art. (k. 12). 7 artiklan vedenottoaikat on merkittävä suojelualueiden rekisteriin (liite IV), mikä Suomessa tarkoittaa vain 1-luokan pohjavesialueita (HE 101/2014 s. 13). Suo-messa pohjaveden muodostumisalueen pohjavesimuodostumalla tarkoitetaan vesipuide-direktiivin 2 (12) artiklan mukaisesti yhtenäisenä vesimassana akviferiin tai akvifereihin varastoitunutta pohjavettä, joka palvelee luokituksen perusteena olevaa vedenhankinta-tarvetta. Perusteluista ei ilmene, onko rajausmuutoksessa kyse yhdestä alueesta vai alu-eiden yhdistämisestä. Vesienhoitoasetuksen perustelumistion (17.12.2015) luonnok- sessa todettiin:

”ELY-keskukset tarkastelevat kaikki pohjavesialueet ja luokittelevat ne uudelleen. Tämä tarkoittaa nykykäytäntöön perustuvien I ja II luokan alueiden tarkastamista ja niiden luokittelua lainsäädännön mukaisiin 1- ja 2-luokkiin. Lisäksi ELY-keskukset tarkastelevat III – luokan pohjavesialueet ja luokittelevat ne uudelleen tai poistavat ne luokitukselta. III -luokan alueiden osalta arvioidaan myös mah-dolliset tutkimustarpeet erityisesti jos lähtötietojen perusteella on tunnistettavissa, että alue voisi kuu-lua 1- tai 2-luokkaan.”

”Pohjavesialue rajataan aina geologisena kokonaisuutena, vaikka siihen voi sisältyä yksi tai useampi erillinen pohjavesimuodostuma. Nämä pohjavesimuodostumat ovat hydrogeologisesti yhtenäisiä ko-konaisuuksia. Nämä vesimassat voivat olla erottua toisistaan esim. kalliokynnyksillä tai vettä heikosti johtavilla kerroksilla. Pohjavesialueeseen liittyvät vedenhankintaan määrältään soveltumattomat pie-net pohjavesimuodostumat voidaan rajata tutkimusten perusteella alueen ulkopuolelle.”

Pohjavesialueeseen sisällytettävien muodostumisalueiden on täysimääräisesti vastattava luokituksen perusteena olevaa vedenhankintatarvetta. Hydrogeologisella perusteella ei voi sisällyttää pohjavesialueeseen pohjavesimuodostamia tai niiden osia, joihin veden-hankintatarve ei kohdistu.

Kairauspisteiden UP1255 ja UP1256 ominaisuusantoisuuspumppaukset ovat liian lyhyt-aikaisia kertomaan pohjavesialueen antoisuudesta. Ne antavat pistemäisen maaperän ve-denjohtavuustiedon, mutta ne eivät kerro mitään myöskään pohjaveden muodostumis-alueesta, jonka antoisuuspumppaukseen liittyvän muodostumisalueen maakerrosten on oltava hyvin vettä johtavia ja maaperän mahdollistettava veden merkittävä imeytyminen pohjavedeksi. Pohjavesimuodostuman antoisuuden määrittäminen edellyttäisi vähintään

kuukauden kestäviä antoisuuspumppauksia sekä valuma-alue tarkastelua, joka on ehdoton edellytys myös pohjavesialueen rajojen määrittämiselle. Antoisuusmittauksissa ei ole esitetty sellaisia tietoja, joiden perusteella mittausta teknisesti taikka laadultaan ja kestoltaan voitaisiin pitää asianmukaisena tai luotettavana. Kairauspisteen UP1255 kertaluonteisen antoisuuspumppauksen tuloksesta on ristiriitaisia käsityksiä. Selvitys 13.12.2017) antoisuuspumppauksen tulokseksi oli kirjattu alle 100 m³/d, vuoden 2014 putkikortissa kertapumppauksen tulokseksi kirjattiin noin 100 m³/d ja vuoden 2024 luokitusesityksessä 100 m³/d.

Tutkimukset ovat kokonaisuudessaan puutteellisia eivätkä ne voisi toimia perusteena hyvän tavan mukaiselle antoisuuden määrittämiselle taikka pohjavesialueen tai muodostumisalueen rajaukselle. Antoisuus-, pohjavesialue- ja muodostumisalue selvitykset eivät ole riittäviä luokitukselle ja rajauksille eivätkä ne sisällä varsinkaan olennaista uutta tietoa, jotka tukisivat antoisuutta tai muitakaan kriteereitä, joiden perusteella rajauksia tulisi muuttaa.

1.2.2 Luokitusmuutos ja pohjaveden laatu

Kuulutuksessa kyse on luokitusmuutoksesta, kuten asetuksen perustelumuiotiossa todetaan. Se edellyttää olellaisesti vaikuttavia uusia tietoja sekä rajausmuutoksilta että seuraavassa tarkasteltavilta luokitusmuutoksilta. ELY-keskus on esittämässä sisäiseen ohjeistukseen vedoten olellaisia muutoksia tiedoilla, jotka eivät ole uusia tai muutoksia ja joiden ei pitäisi vaikuttaa lainkaan eikä ainakaan olellaisesti. Tulkittuna lain mukaisesti ne johtaisivat luokituksen poistamiseen, sillä ”muut ominaisuudet” pitää sisällään mm. pitoisuuksia, joiden mainitsemista on vältetty aiemmasta poiketen.

Pohjaveden laadulla on muina hydrogeologisina ominaisuuksina suuri merkitys luokitukselle kaikkialla Euroopassa eikä luokittelusäännöksiä voi käyttää poikkeavin perustein eikä vääriin tarkoituksiin. Mm. sulfaatti-, nikkeli-, rauta- ja alumiinipitoisuudet sekä sähköjohtavuus ylittyvät myös sivukivivaraston vaikutusalueen ulkopuolella. Nikkeli on asetuksen 1022/2006 liitteessä C1 yksilöity vesiympäristölle vaaralliseksi ja haitalliseksi ja sen liitteen C2 ympäristölaatu normi ylittyisi pintavesissä, jos se ei olisi luontaista. Pohjavesien ominaispiirteiden tarkastelussa olisi pakko määrittellä pohjavesimuodostumien luontaiset taustapitoisuudet (bgl), joten ELY-keskus ei voi luokitella pohjavesialuetta esittämällä perusteettomia johtopäätöksiä aiheuttajasta.

Luontaisten taustapitoisuuksien (bgl) sijaan on aiemmista selvityksistä poiketen ryhdytty etsimään yhteyttä pohjaveden huonon laadun ja ihmistoiminnan välille. Kuulutuksessa on sen seurauksena virheellinen väite. Yhtiö ei ole todennut, että edeltävän kaivostoiminnan sivukivivarasto olisi heikentänyt Kuervaaran pohjaveden laatua. Asian selvittäminen on kuulunut Vesi- ja ympäristöpiirin, ympäristökeskuksen ja niiden seuraajan ELY-keskuksen virkavelvollisuuksiin. Valvontaviranomainen ei ole todennut yhteyttä yli 30 vuoden aikana eikä se muuta sitä, että alueen maa- ja kallioperän sekä malmion luontainen yhteys pohjaveteen heikentää pohjaveden laatua niin, ettei pohjavettä ole mielekäästä ryhtyä käsittelemään ja johtamaan haja-asutusalueelta yhdyskunnan vedenhankintaan. Vedenotto heikentäisi laatua entisestään.

Vuoden 2017 näytteissä lähteen nikkelpitoisuus oli 653-702 µg/l välillä ja sulfaattipitoisuus 340-400 mg/l välillä (Eurofins Ahma Oy, 2019). Talousveden kemiallisissa laatuvaatimuksissa nikkelin raja-arvo on 20 µg/l sekä asetuksessa 1352/2015 että alle 10 m³/d taikka alle 50 henkilön tarpeita koskevassa asetuksessa 401/2001. Molemmissa asetuksissa sulfaatin laatu tavoite on alle 250 mg/l ja molempien mukaan vesijohto alkaa syöpyä sulfaattipitoisuuden noustessa tasolle 150 mg/l.

Tarkastelualueen pohjoisosassa, vanhojen kaivostoimintojen ulkopuolella lähdevedessä on enemmän sulfaattia, mangaania, alumiinia sinkkiä, kaliumia, magnesiumia, kadmiumia, kobolttia ja nikkeliä kuin Ylläksentien varren talousvesikaivojen vesissä (Eurofins Ahma Oy, 2019). Pohjavesiputkessa SP311 väriluku on ollut vuoden 2017 näytteessä korkea (340), rautapitoisuus 1220 µg/l (laatutavoite alle 200 µg/l) ja veden pH 4,5, joka on liian hapan talousvesikäyttöön (pH 6,5–9,5). (Eurofins Ahma Oy, 2019). Pohjavesiputkesta HAN11HYD01D 30.5.2023 otetun näytteen perusteella pohjavedessä on talousvesiasetuksia (1352/2015 ja 401/2001) korkeampia pitoisuuksia rautaa, mangaania ja nikkeliä vanhan kaivoksen vaikutusalueen ulkopuolella. Pitoisuudet ovat luontaisesti koholla johtuen malmiosta sekä maa- ja kallioperän mineralogiasta.

Kivivuopionvaaralla ei ole hydrogeologista yhteyttä Kuervaaraan. Kivivuopionvaaran graniittista kallioperää ei voi verrata malmiesiintymän kallioperään. ELY-keskus kiinnittää huomiota harhaanjohtavasti verratessaan Kivivuopionvaaran länsipuolella sijaitsevien pohjavesialueiden maaperän pohjavesien pitoisuuksia Kuervaaran alueen pohjavesien aineiden kohonneisiin pitoisuuksiin. Kuervitikon alueen kallioperä rinnastuisi paremmin Kuervaaran kallioperään. ELY-keskuksen johtopäätökset sivukivikasan vaikutuksista pohjaveden laatuun eivät tältäkin osin perustu tutkimuksiin.

VMJL 10 b §:n (Pohjavesialueen luokitus) mukaan ELY-keskus luokittelee pohjavesialueen vedenhankintakäyttöön soveltuvuuden ja suojelutarpeen perusteella 2-luokkaan muun vedenhankintakäyttöön soveltuvan pohjavesialueen, joka a) pohjaveden antoisuuden ja b) muiden ominaisuuksiensa perusteella soveltuu vedenhankintakäyttöön. Antoisuutta ei ole riittävin pumppauksin todennettu. Muista ominaisuuksista on edelleen sama vanha tieto, jonka perusteella pohjavesi ei sovellu vedenhankintakäyttöön.

ELY-keskus on viitannut lakisääteiseen luokitteluvollisuuteensa sekä pyytänyt esityksestä VMJL 10 c §:ssä tarkoitettua olellaista tietoa, joka liittyy myös pohjavesialueen luokituksen muutokseen. VMJL 10 d §:ssä on vain viitattu valmistelussa esitettäviin tietoihin sekä delegoitu valtioneuvostolle oikeus asetuksella säätää ”tarkemmin” valmistelussa esitettävistä tiedoista ja kuulemisessa noudatettavasta menettelystä sekä tietojärjestelmään merkittävistä pohjavesialuetta koskevista tiedoista.

Vesienhoidon järjestämisestä annetun valtioneuvoston asetuksen (VJA, 1040/2006) 8 d:ssä vaadituista tiedoista ELY-keskukselta puuttuvat *alueen luokituksen, rajauksen tai niiden muuttamisen perusteet* sekä *muu olellainen selvitys tai tieto*. Muista ominaisuuksista ei ole sellaisia tietoja, joiden perusteella luokituksen voisi ”nostaa” 2-luokkaan. Tiedot eivät ole uusia ja eivätkä ne tue olellaisesti esitettyä muutosta. Olemassa olevien aiempien ja nykyisten tietojen perusteella kaikki luokitukset pitäisi poistaa.

Kuervaarassa ja Kivivuopionvaarassa malmiesiintymän ja pohjaveden hydrogeologisista yhteyksistä johtuen vaarallisia aineita huuhtoutuu luontaisesti pohjaveteen, spekuloiden jo päättyneen toisen toiminnan sivukivien vaikutuksia pohjaveteen. Pohjavedessä olevat aineet tekevät vedestä ihmisen käyttöön soveltumatonta myös asetuksen 1022/2006 kriteerien perusteella. Liitteessä 1E on lueteltu mm. metallit yhdisteineen.

VMJL 10 b.1 §:n 2 kohtaa ”muut ominaisuudet” ja VMJL 10 c §:n luokituksen muuttamiseen vaikuttavat puuttuvat ja puutteelliset tiedot sekä jo tiedossa olleet tiedot, kuten vedenhankintatarve ja -tarjonta, sijainti haja-asutusalueella ja putken pituus, veden soveltumattomuus ihmisen käyttöön, käsittelymahdollisuudet, pohjavesien hajanaisuus sekä vedenhankintakäytön tosiasiallinen mahdottomuus eivät täytä 2-luokan kriteereitä.

2 KIVIVUOPIONVAARA (12273124)

2.1 ELY-keskuksen perustelut muutokselle

2.1.1 Antoisuus ja viitatut tutkimukset

Kivivuopionvaaran pohjavesialueen rajaukset kohdennetaan pohjoisosan hiekkavaltaiseseen selänteeseen ja rinteiden lähdepurkaumaan. Rajausmuutosten jälkeen alueen laskennallinen antoisuus on noin 35 m³/d. Pienialaisuutensa vuoksi pohjavesialueen laskennallinen antoisuus jää pieneksi (alle ≤ 100 m³/d), eikä sen katsota soveltuvan yhdyskuntien vedenhankintaan. Lokakuussa 2014 oli tehty maaperäkairaus ja vuonna 2016 ELY-keskus teki maastokatselmuksen. Geo-Work Oy teki vuonna 2022 maastokaluotauksia Kivivuopionvaaran pohjavesialueella vuonna 2022.

2.1.2 ELY-keskuksen perustelut luokitusmuutokselle

Inventoidut lähdekohteet kuitenkin osoittautuivat E-luokan tarkoittamiksi pohjavedestä suoraan riippuvaisiksi, luonnontilaisiksi, merkittäviksi ja muun lainsäädännön nojalla suojelluiksi ekosysteemiksi. Pohjavesialueen katsotaan lähdeinventoinnin perusteella kuuluvan E-luokkaan. Kivivuopionvaara näkyy edellä Kuervaaran kartassa. ELY:n esityksessä viitataan lähdeinventointeihin:

”Pohjavesialueelle tehtiin lähdeinventoinnit syksyllä 2021 ja 2023. Maastossa inventoitiin lähteinen suo, johon kankaan laidan poukaman pohjoisen päädyn kulmauksesta laskee tihkupinnastoja. Lähteyttä havaittiin suolla ja pajukossa, jossa esiintyy lehvä- ja sirppisammalia vesipinnoilla ja niiden laidoilla. Tihkupinnoissa kankaan laidassa havaittiin samoja lähdesammalia. Havaittuja pohjaveden indikaattorilajeja ovat hetehiirensammal, hetesirppisammal, lähdelehväsammal ja lähdesammalet (*Philonotis* sp.) Hakkuuaukea vaikuttanee pohjoisemman lähteen luonnontilaan, mutta kohteen katsotaan olevan luonnontilaisen kaltainen. Koillisen tihkupinta on luonnontilainen. Pohjakerroksessa havaittiin muun muassa lähdesammalia (*Philonotis* sp.), hetehiirensammalta, hetesirppisammalta ja lähdelehväsammalta.”

2.2 Kivivuopionvaaran muutoksiin vaikuttava olellainen tieto

2.2.1 Puuttuvat tutkimustiedot

Antoisuutta ja lähdealueen rajausta ei ole käytännössä selvitetty. Antoisuutta ei ole luotettavasti todennettu eikä laskennallinen arvio vastaa edes havaintoja. Tutkimukset eivät riittäisi vesilupahakemuksen tai poikkeushakemuksen perusteeksi. Lähdeinventoinnin tiedot puuttuivat kokonaan eikä edes inventoinnin suorittamistapaa ole kerrottu.

Maastokatselmuksessa havaittiin, että yhdestä paikasta hakkuuaukion reunalla purkautui vettä. Kaikki havaitsivat, ettei lähdeympäristöä ja siihen liittyvää ekosysteemiä ollut eikä sitä sen vuoksi tutkittu. Hetehiirensammaleesta tai lähdelehväsammaleesta ei ole merkintää lajitietokannassa, hetesirppisammale esiintymä on rajattu Kivivuopionvaaran esitetyn pohjavesialueen pohjoisosaan ja lähdesammaleesta on merkintöjä Hannukaisen ja Rautuvaavan alueella. Yksikään ei ole direktiivilaji eikä kansallisesti suojeltu laji, vaan tyypillisiä kosteiden ympäristöjen sammallajeja, joiden yksittäisiä esiintymiä on kaikkialla. E-luokituksen perusteena olevaa merkittävää lähde-ekosysteemiä ei edes väitetä olevan olemassa ja sen pystyivät kaikki maastossa havaitsemaan. Luokitusedellytykset puuttuvat yhä eikä olellaisesti vaikuttavaa uutta tietoa ole. Luokitukselle ei ylipäätään ole mitään perustetta.

2.2.2 Lakisääteisten edellytysten puuttuminen

Alueella ei ole lähteitä, joiden perusteella pohjavesialueen voisi luokitella E-luokkaan. rajausta on liiallinen ja lähteestä riippuvaiset merkittävät maaekosysteemit puuttuvat. VMJL 10 b §:n nojalla ELY-keskus luokittelee E-luokkaan pohjavesialueen, jonka

pohjavedestä pintavesi- tai maaekosysteemi on suoraan riippuvainen. Luokituksen perusteena on oltava pohjavesimuodostumasta suoraan riippuvainen vesi- tai maaekosysteemeille. ELY-keskus ei ole tuonut esiin tietoja maaekosysteemeistä eikä myöskään lähteen ekosysteemistä ja sitä ylläpitävästä vesimäärästä.

Vesienhoidon järjestämisestä annetun valtioneuvoston asetuksen (VJA, 1040/2006) 10 d:ssä vaadituista tiedoista puuttuvat alueen luokituksen, rajauksen tai niiden muuttamisen perusteet, luotettavat E-luokitukseen perustuvat tiedot lähdealueen hydrogeologiasta rajauksineen sekä E-luokkaan kuuluvan alueen osalta tieto siihen liittyvästä muun lainsäädännön nojalla suojellusta ekosysteemistä ja sen suojeluperusteesta. Koska vettä ei ole tarkoitus hyödyntää vedenotossa, joten vain tällä E-luokituksen perusteella voitaisiin määrittellä VJA 8 a ja 8 b §:n mukaiset merkittävälle ekosysteemille tarpeellisen lähteen rajat, jos alueella olisi kriteerit täyttävä ekosysteemi.

3 KURTAKKO (12273128)

3.1 ELY-keskuksen perustelut muutokselle

3.1.1 Antoisuus ja viitatut tutkimukset

Pohjavesialue rajautuu pohjoisessa Rautuvaaran rikastamon rikastushiekan läjitysalueen eteläiseen vesialtaaseen, muualla lähinnä suoalueisiin. Perustelujen mukaan alueen laskennallinen antoisuus on noin 110 m³/d, mutta tutkimustietoihin ei viitattu. ELY-keskus viittasi Räisäsen kaivosselvitykseen vuodelta 2007 ja vuoden 2021 lähdeinventointiin pohjavesialueella syksyllä 2021.

ELY-keskuksen pitäisi kuulutuksen yhteydessä toimittaa tiedot. Nyt se on jättänyt tiedot toimittamatta ja viivytellyt puuttuvien tietojen toimittamisessa, kun toimittajanharjoittaja on tietoja kysynyt. Viivyttelystä kertoo myös se, ettei toimitettujen tietojen toimittamiseen objektiivisesti arvioiden olisi voinut kuluu montaa viikkoa. Ne osittaisetkin tiedot, joita ELY-keskus on toimitannut, tukevat sitä, ettei luokitusmuutokselle ole tarvetta.

Suojeluperusteena ei voi olla kaivoshanke tai muu omaisuudensuojan rajoitus. ELY-keskuksen olisi tiedettävä lähteen vesimäärä ja muodostumisalue, vedenlaatu, ekosysteemit, lajisto, edustavuus jne. Tiedon pitäisi vaikuttaa olennaisesti. Nyt ELY-keskuksella ei ole mitään tietoa luokituksen perusteeksi.

3.1.2 ELY-keskuksen perustelut luokitusmuutokselle

Kohde osoittautui E-luokan tarkoittamaksi pohjavedestä suoraan riippuvaiseksi, luonnontilaisen kaltaiseksi, merkittäväksi ja muun lainsäädännön nojalla suojelluksi ekosysteemiksi. Pohjavesialue ei sovellu yhdyskuntien vedenhankinnan tarpeisiin, mutta koska inventoitu lähde täyttää ELY-keskuksen mukaan E-luokituksen kriteerit, pohjavesialue luokitellaan E-luokkaan.

3.1.3 Suojelu muun lainsäädännön nojalla

Selvästi erottuva muun lainsäädännön nojalla suojeltu ekosysteemi, kuten lähde, olisi mahdollista luokitella E-luokkaan, jos sitä voidaan pitää merkittävänä. Vesilain (VL, 587/2011) 2:11 mukaan luonnontilaisen lähteen luonnontilan vaarantaminen on kielletty. Poikkeus on mahdollista, jos lähteen suojelutavoitteet eivät huomattavasti vaarannu. Vesilain luontotyypisuojelesta voi poiketa lähteiden suojelutason perusteella, joka Lapin läänissä on hyvä. Nyt arvioinnissa kierretään se tosiasia, ettei lähde hakkuualueen reunalla ole suojeltu edes vesilain nojalla. Vesilain lähdeluokitus ei silti riitä

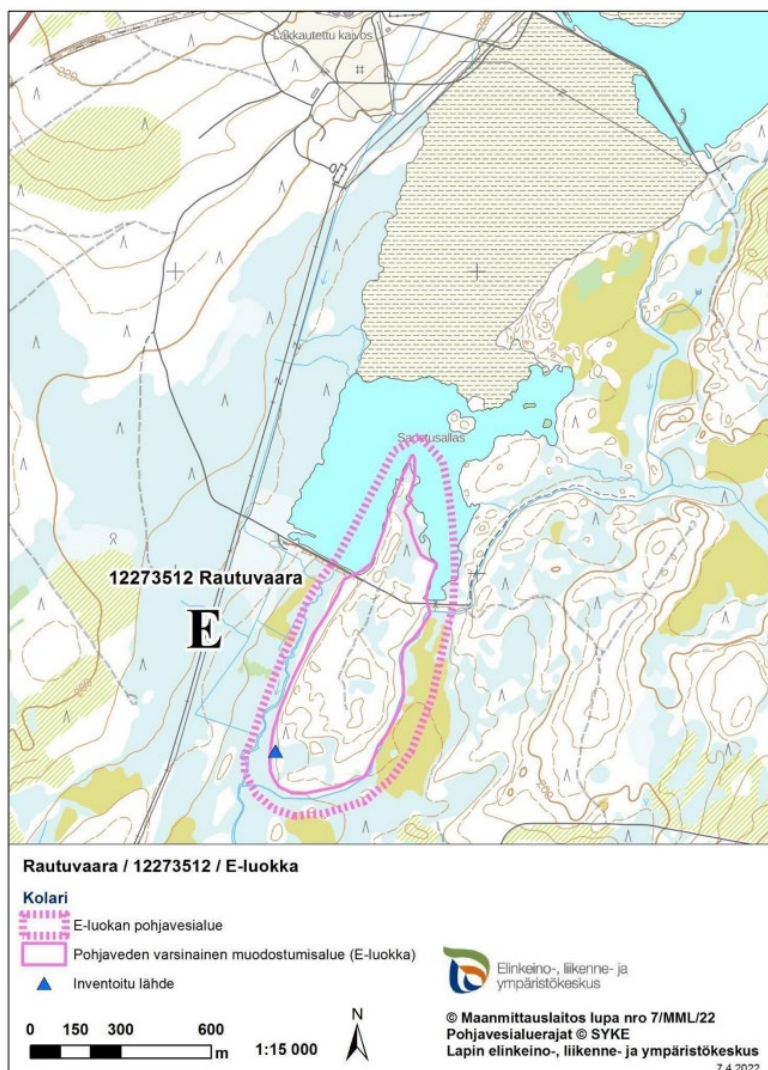
pohjavesialueen luokitteliseksi E-luokkaan, kun pohjavesialuetta ei ole luokiteltu kuin 3-luokkaan.

Lähteet on sinänsä luokiteltu maaekosysteemiksi, jolle purkautuvan pohjaveden määrällä ja laadulla voi olla merkitystä luontotyyppin suojelun tai sen säilymisen kannalta. VJA 8 c § edellyttää vesi- tai maaekosysteemin merkittävyyttä. E-luokan merkittävyyttä arvioitaessa otetaan huomioon lähteen mm. luonnontilaisuus ja purkautuvan veden määrä luotettavilla ja pitkäaikaisilla mittauksilla, mutta myös laatu, jota ELY-keskus ei ole tarkastanut.

Natura 2000 -alueilla suojellaan luontotyyppiä Lähteet ja lähdesuot (7160), jolloin määritellään myös edustavuus². Tällaisesta lähteestä ei varmasti ole kyse, mutta ELY-keskus ei lausu mitään. Luokituksen perusteena pitää olla objektiivinen tieto lähteestä riippuvaisesta ekosysteemistä lajistoineen. Luokiteltavan ekosysteemin on oltava merkittävä ja selvästi erotuttava ympäristöstään. Perusteluista puuttuvat tietenkin lähdetyyppi, lähteen antoisuus, rajaus ja muodostumisalue sekä merkittävä suojeltava maaekosysteemi ja lähdekasvillisuus.

Pohjavesialueen luokitteliseksi E-luokkaan ei ole esitetty VMJL 10 b §:ssä ja VJA 8 c §:ssä tarkoitettua perustetta. ELY-keskuksen ehdotuksessa ei ole esitetty alueen luokituksen, rajauksen tai niiden muuttamisen perusteita, tietoja EU-luokituksen perusteena olevia tietoja alueen hydrogeologiasta, tietoja E-luokkaan ehdotetun alueen muun lainsäädännön nojalla suojellusta ekosysteemistä ja sen suojeluperusteesta eikä muuta olennaista selvitystä tai tietoa.

² A: erinomainen, B: hyvä, C: merkittävä ja D: ei merkittävä edustavuus.

Kartta 3-1 ELY-keskuksen ehdotuksen karttaliitteen kartta 26

3.2 Kurtakon muutoksiin vaikuttava olellainen tieto

3.2.1 Puuttuvat tutkimustiedot

Rautuvaaran Kurtakko (12273128) on ollut III luokan pohjavesialue vuosien 1988–1996 kartoituksesta lukien. Pohjaveden purkupaikkaa ei ole aiemmissa lupamenettelyissä luokiteltu lähteeksi, joten inventointi on ollut tarpeen. Räisäsen kaivosselvityksen (2007) tai lähdeinventoinnin (2021) yhteyttä johtopäätökseen ei kerrottu.

Kaikki pohjavedet purkautuvat jostakin ja usein monista paikoista. Kyse ei ole vain luokittelemattoman ja lähdettä laajemman pohjavesialueen pohjaveden määrästä vaan vedenottoon liittymättömän lähteen ekosysteemistä ja tyypillisestä lähdekasvillisuudesta, jonka perusteella ekosysteemi ylipäätään voidaan luokitella pohjavedestä suoraan riippuvaiseksi. ELY-keskus ei ole kertonut lähdeinventoinnin tuloksia. Pohjavesialueen antoisuuden ja rajauksen sekä väitetyin lähdeinventoinnin yhteyttä E-luokituksen perusteena olevaan antoisuuteen tai rajauksiin ei ole kerrottu.

3.2.2 Lakisääteisten edellytysten puuttuminen

VMJL 10 b §:n nojalla ELY-keskus luokittelee E-luokkaan pohjavesialueen, jonka pohjavedestä pintavesi- tai maaekosysteemi on suoraan riippuvainen.

Vesipuidedirektiivin 2000/60/EY sitovaan pohjaveden määrällisen tilan määritelmään liittyen pohjavedenkorkeuteen ei saisi kohdistua sellaisia ihmistoiminnan aiheuttamia muutoksia, jotka aiheuttaisivat oleellista haittaa pohjavesimuodostumasta suoraan riippuvaisille vesi- tai *maaekosysteemeille*. ELY-keskus ei ole tuonut esiin tietoja maaekosysteemeistä eikä myöskään Kurtakon lähteen ekosysteemistä ja sitä ylläpitävästä vesimäärästä.

VJA 10 d:ssä vaadituista tiedoista puuttuvat alueen luokituksen, rajauksen tai niiden muuttamisen perusteet, luotettavat E-luokitukseen perustuvat tiedot lähdealueen hydrogeologiasta rajauksineen sekä E-luokkaan kuuluvan alueen osalta tieto siihen liittyvästä muun lainsäädännön nojalla suojellusta ekosysteemistä ja sen suojeluperusteesta. Koska vettä ei ole tarkoitus hyödyntää vedenotossa, joten vain tällä E-luokituksen perusteella voitaisiin määrittellä VJA 8 a ja 8 b §:n mukaiset merkittävälle ekosysteemille tarpeellisen lähteen rajat, jos alueella olisi kriteerit täyttävä ekosysteemi.

Vesipuidedirektiivin pohjaveden hyvän kemiallisen tilan EU-tason sitovassa määritelmässä edellytetään, että pohjavesimuodostuman kemiallinen koostumus on sellainen, että pilaavien aineiden pitoisuudet eivät ilmaise haittatekijöiden pääsyä, eivät ylitä sovellettavia laatonormeja eivätkä aiheuta pohjavesimuodostumasta suoraan riippuvaisille maaekosysteemeille oleellista haittaa. Pohjavedestä suoraan riippuvaiset elinympäristöt lajeineen olisi vesipuidedirektiivin mukaan kirjattava suojelualueiden rekisteriin. Vaikka Suomessa on kirjattu vain tärkeisiin pohjavesialueisiin liittyviä ekosysteemejä, pitäisi luokituksen perusteena olla määrällinen ja laadullinen pohjavesitieto sekä tieto ekosysteemeistä.

Pohjavesidirektiivissä 2006/118/EY määriteltiin perusteet pilaavien aineiden pitoisuuksien suunnista arvioitaessa ekosysteemeille koituvien haittojen todennäköisyyttä pohjaveden ja ekosysteemien vuorovaikutuksessa. Jäsenvaltion on otettava taustapitoisuuksien (bgl) lisäksi huomioon ihmisen toiminnan seurauksena syntyneiden pitoisuuksien perustasot ja tiedot ennen seurantaohjelman aloittamista.³ Rautuvaaran jätealueen eteläisen allasosan pintavedet korkeusvaihteluineen voivat liittyä lähteen antoisuuteen, jolloin sitä ei voi pitää luonnontilaisena.

3.2.3 Suojelu muun lainsäädännön nojalla

Selvästi erottuva muun lainsäädännön nojalla suojeltu ekosysteemi olisi mahdollista luokitella E-luokkaan, jos sitä voidaan pitää merkittävänä. ELY-keskuksen ehdotuksesta ei ilmene perusteita eikä edes perustietoja, millä tavoin E-luokitettava alue on suojeltu muun lainsäädännön nojalla. HE 101/2014 s. 13:

”Luokiteltaessa pohjavesialueita E-luokkaan tulisi ottaa huomioon sellaiset pohjavedestä riippuvaiset pintavesi- ja maaekosysteemit, jotka ovat luonnonsuojelulain tai muun lainsäädännön perusteella suojeltuja. Tällaisia ekosysteemejä ovat erityisesti luontodirektiivin (92/43/ETY) liitteessä I mainitut pinta- ja pohjavesistä riippuvaiset luontotyytit, vesilain nojalla suojellut lähteet tai metsälain 10 §:n mukaisiin erityisen tärkeisiin elinympäristöihin kuuluvat purojen ja norojen lähiympäristöt.”

Vesilain (VL, 587/2011) 2:11 mukaan luonnontilaisen lähteen luonnontilan vaarantaminen on kielletty. Lupaviranomainen voi yksittäistapauksessa hakemuksesta myöntää poikkeuksen kiellosta, jos lähteen suojelutavoitteet eivät huomattavasti vaarannu. Vesilain lähdeluokitus ei riitä pohjavesialueen luokitteluksi E-luokkaan, kun pohjavesialuetta ei ole luokiteltu kuin 3-luokkaan. Lähteet on sinänsä luokiteltu maaekosysteemiksi, jolle purkautuvan pohjaveden määrällä ja laadulla voi olla merkitystä

³ 2006/118/EY, mm. 2 artikla ja liite IV, A osa.

luontotyypin suojelun tai sen säilymisen kannalta.⁴ VJA 8 c § edellyttää vesi- tai maa-ekosysteemin merkittävyyttä. E-luokan merkittävyyttä arvioitaessa otetaan huomioon lähteen mm. luonnontilaisuus ja purkautuvan veden määrä luotettavilla ja pitkäaikaisilla mittauksilla, mutta myös laatu, jota ELY-keskus ei ole tarkastanut.

EU-tasolla suojellaan Natura 2000 -alueita perustamalla luontotyyppiä Lähteet ja lähdesuot (7160), jolloin määritellään myös edustavuus⁵. Luokituksen perusteena pitää olla objektiivinen tieto lähteestä riippuvaisesta ekosysteemistä lajistoinen⁶ varsinkin, kun luokituksen tarkoituksena on tässä tapauksessa tiukentaa nykyistä vesilain luontotyyppisuojelua suunnitellulla kaivosalueella. Vesilain luontotyyppisuojelusta voi poiketa lähteiden suojelutason perusteella, joka Lapin läänissä on hyvä. Miksi juuri tämä lähde on Lapissa merkittävä? Suojelun perusteena ei voi olla kaivoshankkeen rajoittaminen tai muu omaisuudensuojan rajoitus tietämättä lähteen vesimäärää ja lähteen muodostumisaluetta, vedenlaatua, ekosysteemejä, lajistoa, edustavuutta jne. Luokiteltavan ekosysteemin on Suomessa muun Euroopan tavoin oltava merkittävä ja selvästi erotuttava ympäristöstään. Perusteluista puuttuvat tietenkin lähdetyyppi, lähteen antoisuus, rajausta ja muodostumisalue sekä merkittävä suojeltava maaekosysteemi ja lähdekasvillisuus.

Pohjavesialueen luokittelumiseksi E-luokkaan ei ole esitetty VMJL 10 b §:ssä ja VJA 8 c §:ssä tarkoitettua perustetta. ELY-keskuksen ehdotuksessa ei ole esitetty alueen luokituksen, rajauksen tai niiden muuttamisen perusteita, tietoja EU-luokituksen perusteena olevia tietoja alueen hydrogeologiasta, tietoja E-luokkaan ehdotetun alueen muun lainsäädännön nojalla suojellusta ekosysteemistä ja sen suojeluperusteesta eikä muuta olennaista selvitystä tai tietoa.

4 MUU OLENNAINEN TIETO

4.1 Vuoden 2017 ehdotus

Lapin ELY-keskus suoritti tutkimuksia vuosina 2014 ja 2017, joiden perusteella se valmisteli luokituksen poistoa objektiivisen harkinnan jälkeen. Lausuntokierroksella saadut todelliset tiedot tukivat luokituksen poistoa. Luokitus olisi poistettu, mutta yhden esimiehen vastustus esti poistamisen. ELY-keskus viittaa nyt samoihin tutkimuksiin ja tekee päinvastaisia johtopäätöksiä. Esitys luokittelusta 2 luokkaan aiemmin esitetyn luokituksen poistamisen sijaan oli tutkimustietojen perusteella täydellinen yllätys kaikille asiaa tunteville.

ELY-keskus totesi vuonna 2017 lausuntopyynnössään (LAPELY/964/2015, 13.2.2017) että Kuervaaran (12273123) pohjavesialue poistetaan luokituksesta. Havaintoputkesta UP1256 (liite 1) otetussa näytteessä sulfaatin, boorin, kalsiumin ja rikin pitoisuudet olivat koholla. Lisäksi ELY lausui:

“Pohjavesialueen veden laatua on heikentänyt alueella ollut aiempi kaivostoiminta. Lisäksi sulfidimialueella maa- ja kallioperä hyvin toden-näköisesti vaikuttaa luontaisesti pohjaveden laatuun

⁴ Vesienhoidon järjestämisestä annetun asetuksen perustelumuuisto s. 6–7.

⁵ A: erinomainen, B: hyvä, C: merkittävä ja D: ei merkittävä edustavuus.

⁶ Natura 2000-alueilla on borealisella alueella suojeltu 6 % lähteikköluontotyyppistä, johon sisältyvät avolähteet, tihkupinnat, lähdenorot ja lähdepurot sekä niihin liittyvä kasvillisuus. Uhkina mm. fyysinen muutos (B27) ja vedenotto (K01). Suomessa tyypillistä lähdekasvistoa ovat mm. pyörörutavesiäinen, purolitukka, kevätlinnunsilmä, hetehorsma, pohjanhorsma, lehtopalsami, hetekaali, lähdetähtimö, pohjantähtimö ja -horsma, purosuikerosammal, hetehiirensammal, purolähdesammal, särmälähdesammal, poimulehväsammal, heteverstasammal, lähdesara, lähdesirvikäs, lähdekorri ja lähdelehväsammal.

heikentävästi. Sulfidimalmialueella sijaitseva pohjavesialue ei hydrogeologisista syistä sovellu yhdyskuntien vedenhankintaan, joten se voidaan poistaa pohjavesialueluokituksesta.”

Myös Kolarin kunta tuki poistamista lausunnossaan ja mainitsi 1-luokan pohjavesialueiden määräksi 16 (viidessä ei ole ottamoa) ja pohjavesialueiden kokonaismääräksi 90. Vaikka Kuervaaran pohjavesialueen läheisyydessä Hannukaisen kylän haja-astusalueella on muutamia kymmeniä kotitalouksia, Kuervaara ja Kivivuopionvaara olivat vesimääränsä, sijaintinsa sekä hydrogeologisen hajanaisuutensa ja vedenlaatuna perusteella soveltumattomia yhdyskunnan vedenhankintakäyttöön. Ne eivät edelleenkään sovellu siihen antoisuutensa ja muiden ominaisuuksiensa perusteella.

4.2 ELY-keskuksen lausunnot ja ohjeistus

ELY-keskus on ympäristölupahakemuksesta antamassaan lausunnossa todennut seuraavaa:

”Lapin ELY-keskus on tutkinut Hannukaisen kaivosalueella olevien III luokan pohjavesialueiden soveltuvuutta vedenhankintaan. Kairaukset tehtiin lokakuussa 2014 ja lyhyet ominaisantoisuuspumpaukset joulukuussa 2014. Alueella tehtiin maastokäynti myös syksyllä 2016.

Kuervaaran pohjavesialueen (12273123) veden laatua on heikentänyt alueella ollut aiempi kaivostointiminta. Lisäksi sulfidimalmialueella maa- ja kallioperä hyvin todennäköisesti vaikuttavat luontaisesti pohjaveden laatuun heikentävästi. Sulfidimalmialueella sijaitseva pohjavesialue ei hydrogeologisista syistä sovellu yhdyskuntien vedenhankintaan, joten ELY-keskus on esittänyt alueen poistamista pohjavesialueluokituksesta.”

Mainittu ELY-keskuksen lausunto lupahakemuksesta on vastannut ja vastaa Kuervaaran kohdalla todellisuutta. Nyt 2-luokkaan luokiteltavaksi ehdotettavaa pohjavettä ei tosiasiassa voida ottaa vesihuoltolaissa (119/2001) ja vesilaissa (587/2011) tarkoitettuun vedenhankintakäyttöön eikä terveydensuojelulaissa (764/1994) taikka talousvesiasetusten (1352/2015 ja 401/2001) tarkoitetuksi talousvedeksi eikä ihmisten käyttöön tarkoitettua veden laadusta annetun direktiivin (EU) 2020/2184 vaatimusten mukaiseksi vedeksi. Siitä ei edes normaalisti käsittelemällä saada terveydelle haitatonta ja tarkoitukseensa käyttökelpoista. Lapin ELY-keskus on lausunnossaan LAPELY Ymp_06072017 s. 18–20 kehottanut huomioimaan luokituksen poistumisen hankesuunnittelussa.

4.3 Hallinnollinen menettely ja valmistelu

Luokituksen ja rajauksen valmistelulle on olennaisia tietoja osoittavien tutkimusten ja objektiivisten perusteiden lisäksi muitakin menettelyllisiä vaatimuksia kuin muodollinen kuulutus.

ELY-keskuksen toiminnan on noudatettava perustuslaista (731/1999) ja hallintolaista (434/2003) johdettavia menettelyllisiä vaatimuksia sekä menettelyä ja kuultavia koskevia oikeusperiaatteita, vaikka luokittelumuutos olisikin jätetty valituskelpoisten hallintopäätösten ulkopuolelle. Viranomaisen on käytettävä toimivaltaansa yksinomaan lain mukaan hyväksyttäviin tarkoituksiin, toimien on oltava puolueettomia ja oikeassa suhteessa tavoiteltuun päämäärään nähden ja niiden on suojattava oikeusjärjestyksen perusteella oikeutettuja odotuksia. Hallintolain 6 §:n oikeusperiaatteisiin pohjautuva luottamuksensuoja suojaa yksityisen perusteltuja odotuksia ja asemaa suhteessa viranomais-toiminnan muutoksiin sekä ennen kaikkea asianosaista säädösten ja viranomaisen uusilta tulkinnoilta.

Oikeusvarmuus edellyttää, ettei viranomaisen tulkinnoilla tai neuvonnalla muuteta voimassa olevaa oikeustilaa. Tulkintamuutoksille ei saa vaikuttaa taannehtivasti yksityisten aiempiin ratkaisuihin, kuten investointipäätöksiin ja laadittuihin lupahakemuksiin.

Yhtiö on investoinut hankkeeseen vuosina 2017–2022 ja suunnitella hanketta eteenpäin. Nyt ELY-keskus esittää ilman uusia asianmukaisia tutkimuksia, että edeltävät lausunnot eivät pidä paikkaansa ja luokituksia rajauksineen muutettaisiin.

Luokituksen muutoksen voi tulkita päätökseksi, joka on kohdistettu luvanhakijaan. Laki vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä olisi perustuslain vastainen, jos se ilman päätöstä ja aiemmasta viranomaisomaiskäytännöstä ja -ohjeistuksesta poiketen asettaisi lunastukseen rinnastettavia käytönrajoituksia ja velvoittaisi luvanhakijan kesken luvan hakuprosessin muuttamaan hakemustaan ja esittämään lisätietoja. Lainmuutosta ei huomattu tarkistuttaa perustuslakivaliokunnalla hallituksen esityksen perustelujen vuoksi (HE 101/2014 vp s. 17–19). Hallintolainkäyttölain (808/2019) 6 §:n mukaan valittamalla saa hakea muutosta päätökseen, jolla viranomainen on ratkaissut hallintoasian. Muutosta saa hakea valittamalla se, johon päätös on kohdistettu tai jonka oikeuteen, velvollisuuteen tai etuun päätös välittömästi vaikuttaa (7 §).

4.4 Lisätiedot

ELY-keskus ei ole toimittanut olennaista tietoa eikä muutenkaan riittävästi tietoa ehdotuksensa tueksi. Se on vedonnut vanhoihin tietoihin, joita se on tulkinnut aiemmin päinvastaisesti. Sillä pitäisi olla uutta olennaisesti vaikuttavaa tietoa. ELY-keskus on vastaanottanut hitaasti tietopyyntöihin, eikä niissäkään ole kaikkea eikä varsinkaan objektiivisesti arvioiden olennaisesti vaikuttavaa tietoa. Lapin ELY ei ole toimittanut kaikkia tarvittavia asiaan liittyviä dokumentteja kuulutuksen yhteydessä eikä erikseen pyydettyä joko lainkaan tai pyydettyssä muodossa. Yhtiö viittaa asiantuntijoiden lausunnossa esitettyihin tietoihin. Niissä havaitaan virheitä sekä antoisuuden että muiden hydrogeologisten tietojen arvioinnissa. Yhtiö varaa tilaisuuden toimittaa täydennyksenä lisätietoja.

Kolarissa 27. maaliskuuta 2024

Hannukainen Mining Oy

Jaana Koivumaa
hankejohtaja

Laati Tomi Rinne
kiinteistö- ja ympäristölakimies
OTM, luvan saanut oikeudenkäyntiavustaja (lupa nro 14/248)
Ramboll Finland Oy
PL 25 / Itsehallintokuja 3
02601 Espoo

LIITTEET

1. Lausunto luokitusesityksistä. WSP Finland Oy 22.3.2024.